

„OD KARMIENIA DO MÓWIENIA. WPŁYW FUNKCJI PRYMARNYCH NA ROZWÓJ MOWY”

Sposób karmienia noworodków, niemowląt i małych dzieci rzadko bywa wiązany przez rodziców z późniejszym rozwojem mowy. Jest to jednak czynnik mający ogromne znaczenie dla rozwoju aparatu artykulacyjnego, bowiem te same ruchy wykonywane podczas jedzenia i picia będą obecne w trakcie artykulacji. Tak więc od czynności prymarnych (oddychania, przyjmowania pokarmów i płynów) zależą czynności sekundarne, czyli kolejne etapy kształtowania się mowy.

JAK PICIE I KARMIENIE WPŁYWA NA MÓWIENIE:

- ▶ dziecko, obejmując wargami brodawkę, ćwiczy mięsień okrężny ust – dzięki temu jego usta przygotowują się do wymowy samogłosek zaokrąglonych [o], [u] i spółgłosek wargowych [p], [p’], [b], [b’], [m], [m’],
- ▶ język dociska brodawkę do podniebienia i unosi czubek do góry. To początek pionizacji języka, potrzebnej do artykulacji głosek przedniojęzykowo – zębowych [t], [d], [n] i zazębowych [t’], [d’] oraz dziąsłowych [č], [3], [l], [r], i zadziąsłowych [s], [z’], [č’], [3’], [l’], [r’],
- ▶ żuchwa podnosi się do góry oraz rytmicznie przesuwa do przodu. Dzięki temu rozwija się prawidłowy zgryz. Ponadto dziecko doskonali umiejętność żucia konieczną podczas jedzenia pokarmów stałych, a potem podczas *mówienia*,
- ▶ dziecko oddycha tylko nosem. Nie przerywa ssania, aby nabrać powietrza, co wpływa na właściwe kształtowanie się oddychania, potrzebne do prawidłowej wymowy. Tym samym dziecko ma większą szansę na wyraźny sposób mówienia, w dobrym tempie.

W TRAKCIE KARMIENIA ŁYŻECZKĄ:

- ▶ dziecko rozchyła wargi i obniża żuchwę, następnie po wprowadzeniu łyżeczki do jamy ustnej zbiera pokarm za pomocą warg (szczególnie istotna jest praca górnej wargi!), przesuwa pokarm językiem w głąb jamy ustnej – dzięki tym czynnościom dziecko doskonali pracę mięśnia okrężnego warg, niezbędnego do wymowy spółgłosek wargowych [p], [p’], [b], [b’], [m], [m’], wargowo – zębowych [f], [f’], [v], [v’], samogłosek zaokrąglonych [o], [u], oraz ćwiczy pionizację języka,

- ▶ dziecko koordynuje czynności jedzenia z fazą wydechu (przez usta – wprowadzenie pokarmu do jamy ustnej) i wdechu (przez nos – przygotowanie pokarmu do przełknięcia i przełykanie), tym samym przygotowując się do prawidłowego mówienia, w odpowiednim tempie.

W TRAKCIE KUBKA

PICIA Z OTWARTEGO

- ▶ dziecko nabywa trudną umiejętność określonej sekwencji ruchowej, związanej ze zwarciem warg, nabraniem płynu oraz jego przemieszczeniem i przełknięciem (podczas picia z otwartego kubka po każdorazowym braniu pobraniu płynu następuje przełknięcie, inaczej niż podczas ssania piersi),
- ▶ dziecko podczas zbierania płynu z brzegu kubeczka (podobnie jak przy ściąganiu pokarmu z łyżeczki) ćwiczy mięśnie okrężne warg, których prawidłowa praca i napięcie są niezbędne nie tylko w procesie gryzienia i żucia, ale także w artykulacji, zwłaszcza głosek wargowych i wargowo – zębowych oraz samogłosek,
- ▶ dziecko uczy się koordynacji pracy artykulatorów z czynnością oddychania, co w przyszłości skutkuje prawidłowym oddychaniem podczas mówienia,
- ▶ dziecko uczy się prawidłowego (dorosłego) wzorca połykania z unoszeniem całej masy języka ku podniebieniu twardeму, co stanowi istotny czynnik w kształtowaniu się w przyszłości głosek, których artykulacja wymaga odpowiedniej pionizacji języka, przede wszystkim: zębowych {t}, [d], [n] oraz dźwiękowych [s], [z], [c], [ʃ], [l], [r], a także prepalatalnych [ś], [ź], [ć], [ʒ]. Umiejętność pionizacji szerokiego języka wzmacnia także mięśnie jego tylnej części oraz podniebienia miękkiego, co jest istotne podczas prawidłowej wymowy głosek tylnojęzykowych [k], [g], [x] i nosowych [ę], [q], [m], [n]. Brak prawidłowego sposobu połykania skutkuje płaskim włożeniem języka, co podczas artykulacji może objawić się w postaci sygmatyzmu międzyzębowego.
- ▶ dziecko uczy się prawidłowego (dorosłego) wzorca połykania z unoszeniem całej masy języka ku podniebieniu twardeму, co stanowi istotny czynnik w kształtowaniu się w przyszłości głosek, których artykulacja wymaga odpowiedniej pionizacji języka, przede wszystkim: zębowych {t}, [d], [n] oraz dźwiękowych [s], [z], [c], [ʃ], [l], [r], a także prepalatalnych [ś], [ź], [ć], [ʒ]. Umiejętność pionizacji szerokiego języka wzmacnia także mięśnie jego tylnej części oraz podniebienia miękkiego, co jest istotne podczas prawidłowej wymowy głosek tylnojęzykowych [k], [g], [x] i nosowych [ę], [q], [m], [n]. Brak prawidłowego sposobu połykania skutkuje płaskim włożeniem języka, co podczas artykulacji może objawić się w postaci sygmatyzmu międzyzębowego.

W TRAKCIE GRYZIENIA

- ▶ dziecko doskonali pracę mięśni unoszących i obniżających żuchwę – ma to wpływ na artykulację wielu głosek, zwłaszcza samogłosek,
- ▶ dziecko wzmacnia również mięśnie języka podczas formowania gałki pokarmowej oraz przemieszczania jej na powierzchnię żującą zębów – odgrywa to szczególnie ważną rolę w późniejszej artykulacji głosek dentalizowanych.

W TRAKCIE ŻUCIA

- ▶ dziecko wzmacnia pracę układu stomatognatycznego: następuje mięśni odpowiedzialnych za pracę żuchwy, co w przyszłości może mieć wpływ na wyrazistość mówienia. Nieprawidłowości w pracy żuchwy i języka oraz preferowanie przez dziecko tylko jednej części jamy ustnej podczas jedzenia (wynikające m.in. z niewłaściwego, asymetrycznego napięcia mięśniowego) mogą również skutkować sygnatyzmem bocznym, zwłaszcza w zakresie wymowy głosek: [s], [z], [c], [ʒ], [s], [z], [c], [ʒ] oraz [l] i [r],
- ▶ dziecko doskonali pracę mięśni wszystkich artykulatorów oraz stymuluje właściwe napięcie mięśniowe: warg, które podczas żucia pokarmu muszą być zwarte, języka – tu szczególnie ważne są ruchy boczne, wpływające na płynność i zakres jego motoryki oraz policzków. Odpowiednia praca warg znajduje odzwierciedlenie w artykulacji głosek wargowych [p], [pʰ], [b], [bʰ], [m], [mʰ], oraz wargowo – zębowych [f], [fʰ], [v], [vʰ], z kolei swobodny zakres ruchów języka oraz jego właściwe napięcie mięśniowe umożliwiają prawidłową wymowę szczególnie głosek tzw. trzech szeregów: [ʃ], [ʒ], [ç], [ʒ], [s], [z], [c] oraz [s], [z], [c], [ʒ], a także [l], [r],
- ▶ dziecko oswaja się z różnymi konsystencjami i smakami pokarmów, co bardzo pozytywnie wpływa na stymulację sensoryczną w obrębie jamy ustnej oraz ułatwia rodzicom wzbogacenie diety dziecka.

Opracowanie :

Andżelika Antosz – Barabasz - neurologopeda

Bibliografia:

1. Forum Logopedy; pod patronatem Polskiego Związku Logopedów